

МІНІСТЕРСТВО НАУКИ І ОСВІТИ УКРАЇНИ

ГО «МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ ОСВІТИ І НАУКИ»

ГО «НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ»

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Факультет іноземної філології
Кафедра практики англійської мови**

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра української та іноземної лінгвістики

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»

Факультет іноземної філології

Сучасні проблеми германського та романського мовознавства

Матеріали V Міжнародної
науково-практичної конференції

Рівне
2020

ББК 81.0

С91

УДК 81

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практики англійської мови (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Бігунова Світозара Анатоліївна – кандидат психологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Постоловський Руслан Михайлович – кандидат історичних наук, професор, ректор Рівненського державного гуманітарного університету;

Ніколайчук Галина Іванівна – кандидат педагогічних наук, професор, декан факультету іноземної філології (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ковальчук Інна В'ячеславівна – кандидат психологічних наук, доцент, декан факультету романо-германських мов (Національний університет «Острозька академія»);

Губіна Алла Михайлівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри української та іноземної лінгвістики (Луцький національний технічний університет);

Воробйова Людмила Михайлівна – кандидат філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Калініченко Михайло Михайлович – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет), старший судовий експерт ЛНДІСЕ;

Мартинюк Алла Петрівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української та іноземної лінгвістики (Луцький національний технічний університет)

Сучасні проблеми германського та романського мовознавства: Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, 16 – 18 березня 2020 року, Рівне. – 329, [2]с.

Затверджено вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 2 від 27.02.2020 р.).

До збірника увійшли матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми германського та романського мовознавства», присвячені актуальним напрямкам досліджень у галузі філології та методики викладання мов. Матеріали збірника можуть бути корисними для науковців, дослідників, лінгвістів, аспірантів, пошукувачів, викладачів та студентів вищих мовних навчальних закладів.

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Бойко В., Воробйова І. А.	7
Вербалізація концепту «home» у романі Дж.Роулінг «Harry Potter and the Philosopher’s Stone»	
Лавринюк І. М.	13
Міжкультурна комунікація та врахування когнітивних особливостей	
Левчук П., Рошко Р.	18
Багатомовні корпуси слов’янських та балтійських мов Clarin-PL	
Потапчук С. С.	27
Критерії вибору слів-концептів у сучасному мовознавстві	
Примачок Л. Л.	30
Змістові характеристики суб’єктності фахівця з фізичної реабілітації	

СЕКЦІЯ 2. ТРАДИЦІЙНІ ТА НОВІТНІ АСПЕКТИ ЛІНГВІСТИЧНИХ ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Бєлова С. А.	34
Оптимізація освітнього простору як важливий чинник виховання і розвитку дитини у практиці бременських шкіл 20-х рр. ХХ ст.	
Вовчук Н.І.	44
Застаріла лексика в історичному романі В.Пікуля «Фаворит»	
Д’яченко Д., Воробйова І. А.	49
Лексико-стилістичні засоби вираження іронії у серіалі Марка Геттіса та Стівена Моффата «Шерлок»	
Зубілевич М. І., Фінчук Г.В.	57
Gender identification of the news text	
Калініченко М. М.	62
Літературна критика Едгара Аллана По в дискурсі популярної літератури США 1800-х років	
Колесник С., Воробйова Л. М.	72
Художній світ роману Айн Ренд «Джерело»	
Михальчук Н.О., Чала Ю.М.	79
The Term “Absurd” and Commedia Dell’arte Manifesto	
Михальчук Н.О., Яцюрик А. О.	94
Психолінгвістичні механізми квазівзаємодії з творами мистецтва	

Поліщук Д., Воробйова І. А.	109
Особливості існування термінології архітектури в художньому тексті (на прикладі оповідань А.К.Дойля про Шерлока Холмса)	
Попович Р. Г., Тимощук І. О.	114
Вторинна номінація в термінології: функціональний аспект	
Самборська І.М.	118
Психолінгвистические методики в изучении восприятия значения языкового знака	
Титечко О., Воробйова І. А.	124
Скорочення у сучасній англійській мові, їхні класифікації та особливості існування у сучасному мовленні	
Юхимець Д., Воробйова І. А.	128
До питання про особливості психологічної термінології	

СЕКЦІЯ 3. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Антончук І. Є., Кіндрат Н. П.	132
Використання інтерактивних технологій з метою розвитку критичного мислення здобувачів освіти на уроках англійської мови	
Афанас'єва Л. В., Смирнова М. Л.	142
The Features of a Professionally – Oriented Teaching English Language to Technical Specialties Students of Higher Educational Establishments	
Білоус Т. М.	152
Development of Intercultural Communicative Competence in the University English Language Classroom	
Бойко Н. Г., Конопльова Ю. О.	154
Автентичний контекст навчання як запорука активного залучення старшокласників до навчального процесу	
Бородчук Л. С.	159
Професійна майстерність вчителя англійської мови як важлива складова розвитку сучасної школи	
Войтенко І. Г.	163
Використання відеоматеріалів на заняттях з англійської мови у дошкільному закладі	
Голуб Т. Й.	166
Використання нових інформаційних технологій в процесі навчання	

Івашкевич Е. З., Набочук О. Ю.	171
Розвиток здібностей соціального інтелекту вчителів сучасної середньої загальноосвітньої школи	
Лаворик Т. А.	185
Погляд на громадянську освіту очима сучасного вчителя іноземних мов	
Лукашук О. П.	189
Інноваційні технології як засіб для розвитку пізнавальних інтересів учнів	
Лящук Г. П.	193
Ігрові моменти на уроках англійської мови	
Мосіна Ю. С.	196
What infographics is and how it can help while learning	
Мороз М. С.	200
Rôle de l'enseignant. Les pédagogies actives et les pédagogies de la transmission dans enseignement/apprentissage du français	
Мороз Н. М.	205
Емоційний компонент процесу навчання іноземної мови	
Музичук Д.	209
Характеристики вчителя фасилітатора	
Погуляєва М. С.	216
Атестація педагогічних працівників як складова їх професійної компетентності	
Сембай Н. Б.	219
Introduction of information and communication technologies and Internet resources into the educational process as one of the means of developing the creative potential of the individual in terms of competency education	
Смирнова М. Л., Афанас'єва Л. В.	227
Die Bildung der interkulturellen Kompetenz im Fremdsprachenunterricht	
Філіпчук О. Г.	239
Розвиток творчої особистості засобами англійської мови в умовах трансформації української освіти	
Шевчук О. Ю.	248
Формувальне та підсумкове оцінювання учнів 2-х класів НУШ на уроках англійської мови (з досвіду роботи)	

СЕКЦІЯ 4. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

Афанас'єва Л. В., Смирнова М. Л.	253
Die Persönlichkeitsbildung des zukünftigen Fachmannes mittels einer Fremdsprache	

<i>Івашкевич Е.Е., Антюхова Н. І.</i>	265
Психологічні механізми перекладацької діяльності	
<i>Ковальчук О.М.</i>	286
Принципи підготовки здобувачів вищої освіти до інноваційної професійної діяльності	
<i>Ковалюк В. В.</i>	294
Оптимізація підготовки студентів ВНЗ до ведення наукової дискусії іноземною мовою	
<i>Ніколайчук Г.І., Ногачевська І.О.</i>	297
Формування міжкультурної комунікативної компетентності студентів у процесі професійної підготовки	
<i>Пархоменко О. Т.</i>	301
Використання Інтернет-технологій при вивченні англійської мови у вищому технічному закладі освіти	
<i>Семенюк Я. О.</i>	305
Мобільний телефон як навчальний засіб на заняттях з іноземних мов	
<i>Хупавцева Н. О.</i>	308
Psycho-Linguistic Characteristics of Facilitative Interaction	
<i>Шевчук А. В.</i>	323
Лексикографічна компетенція як невід’ємний складник професійної компетентності	
ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ	326

curriculum, provides an effective influence on the qualifications of graduates, deepening their professional orientation; it stimulates the stability and effectiveness of the personal qualities of a future specialist.

Key words: professional training of highly qualified specialists; the role of a foreign language; the formation of the spiritual and moral sphere of the student's personality.

*Ernest Iвашкевич
Наталія Антюхова
(м.Київ)*

ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Професійне становлення особистості є цілісним процесом, який динамічно розгортається в часі та просторі, триває від формування професійних намірів до повної реалізації себе у творчій професійній діяльності, основною суперечністю якої є протиріччя між сформованими властивостями особистості і об'єктивними вимогами провідної діяльності, значення якої полягає в тому, що вона має зумовлювати подальший особистісний розвиток. Реалізуючи себе в провідній діяльності, особистість поступово змінюється, що призводить до перебудови мотивів своєї провідної діяльності, до формування нових властивостей, якостей та характеристик людини, які є надзвичайно важливими та значущими для здійснення професійної діяльності.

В психологічній літературі професійне становлення розглядається невід'ємною частиною життєвого шляху людини; так, професійне становлення характеризується тривалістю, динамічністю, багаторівневістю, готовністю до професійного зростання, спрямованістю на формування позитивної мотивації до своєї професійної діяльності, до пошуку оптимального, конструктивного індивідуального стилю виконання діяльності, на розвиток професійно-значущих якостей особистості тощо. Професійне становлення постає однією із найбільшою мірою значущих сторін соціалізації особистості.

З позицій соціокультурного підходу професійне становлення спрямоване на різностороннє формування особистості спеціаліста, становлення фахівця як

носія загальної та професійної культури, що забезпечує його повноцінне функціонування в навколишньому світі й професійній діяльності. На нашу думку, однією з причин, що ускладнюють професійне становлення особистості студента як носія культури є те, що, організуючи навчальний процес, педагоги не враховують своєрідності механізмів успадкування культури. Процес професійного становлення великою мірою передбачає використання фахівцем сукупності прийомів соціального впливу на особистість, включення людини до різних видів діяльності, що мають на меті сформувати систему професійно важливих якостей. Таким чином, професійне становлення – це так зване «формування» особистості, здійснюване відповідно до адекватних вимог професійної діяльності.

Джерелом професійного становлення також можна вважати протиріччя між досягнутим рівнем розвитку особистості і вимогами, які ставить перед фахівцем колектив, суспільство, соціум. Тому процес професійного становлення особистості у кожної людини має індивідуальний поступальний плин та власні шляхи особистісного зростання.

Так, кожна людина має тенденцією до індивідуалізації або саморозвитку. Індивідуалізація є процесом «становлення самого себе», що безпосередньо пов'язаний із поняттям особистісного зростання. Зокрема, Л.А.Найдьонова та М.І.Найдьонов [11, с. 176] вважають, що особистісне зростання є процесом розширення знань фахівця про світ і про себе самого, наявність у людини так званої «свідомої обізнаності». Засновники індивідуальної психології А.Адлер, Г.Ліндзей, С.Холл [15] також розглядають особистісне зростання як рух від центрації на самому собі, своїх особистісних перевагах та моделях до конструктивного опанування характеристиками оточуючого середовища і соціально значущого розвитку.

В парадигмі гуманістичної психології, зокрема, К.Роджерс [17] вважає, що особистісне зростання (або актуалізація) експлікується в прагненні фахівця ставати все більш компетентним і здатним до здійснення продуктивної діяльності, яка буде спрямованою на актуалізацію біологічних ресурсів

організму, так званої «самості». Таким чином, особистісне зростання виражається у великою мірою якісних змінах особистісного розвитку, що стосуються багатьох сфер життєвих взаємостосунків. Ці якості, в свою чергу, створюють «ядро» особистості. Отже, ставлення до свого минулого життя як до особистісно значущого минулого і спрямованість в майбутнє дозволяють стверджувати про великою мірою якісні зміни в особистісному зростанні. Будь-яка зупинка в планетарному масштабі може загрожувати професійному розвитку і бути початком деградації особистості. Таким чином, особистісне зростання на певному етапі життєвого шляху людини тісно пов'язане з її професійною діяльністю, професійним становленням, позначаючи останнє як індивідуальну траєкторію професійного зростання, самовдосконалення та саморозвитку.

У науковій літературі зазначається, що в особистісно-зорієнтованій освітній парадигмі становлення сучасного фахівця буде ефективним лише в тому випадку, коли викладачем створюватимуться передумови для розвитку творчої особистості, отже, сам фахівець буде творцем. Останнє передбачає використання фахівцем усіх можливостей для формування свого творчого потенціалу. Отже, майбутній перекладач повинен мати високий рівень розвитку педагогічних, музичних, організаторських, комунікативних здібностей, творчих можливостей, а результатом професійного становлення перекладача, як і будь-якого іншого фахівця, буде високий рівень його професійної майстерності.

Виходячи з того, яким саме змістовим матеріалом опановує кожен індивід як фахівець на шляху до професіоналізму, А.К.Маркова [9] виділяє етапи професійного становлення. Так, *етап адаптації людини до своєї професії* полягає в первинному засвоєнні особистістю норм, необхідних прийомів, технік і технологій, в процесі чого відбувається опанування фахівцем такими професійними позиціями: позицією стажиста, громадянина, ерудита, фахівця, методиста, колеги, співрозмовника та інших. Наступним є *етап самоактуалізації особистості в професії*, який полягає в усвідомленні індивідом своїх можливостей, власне індивідуальних особливостей,

необхідності саморозвитку самого себе засобами професії, цілеспрямованого і свідомого формування своїх позитивних якостей, згладжування негативних, становленню свого індивідуального стилю спілкування та діяльності. На цьому етапі майбутній фахівець усвідомлює себе як сформовану індивідуальність, цілісну особистість із певною Я-концепцією, людиною, яка здатна до самопрогнозування свого професійного шляху, експериментування у професійній діяльності. На етапі самоактуалізації в професії фахівець відрізняється високим рівнем внутрішнього локусу професійного контролю, стресостійкості та витривалості, є готовою до диференційованої оцінки своєї праці та професійної діяльності інших. На даному етапі фахівцем постійно здійснюється відрефлексування своєї діяльності, відбувається зміна стандартів, засобів та принципів здійснення професійних дій тощо.

Етап вільного опанування професією на рівні майстерності, так званий етап «гармонізації із власною професією» характеризується оволодінням фахівцем високими стандартами виконання діяльності, використанням у діяльності на гідному рівні кимось раніше підготовлених (наприклад, на курсах підвищення кваліфікації) розробок, зразків, методичних розробок. Фахівцем відпрацьовуються позиції майстра в професійній діяльності, майстра в професійному спілкуванні, діагноста, з одного боку, та позиції гуманіста з орієнтацією на розвиток особистості, що враховує індивідуальність інших і фасилітує формування їх індивідуальних якостей та властивостей, та позиції вихователя, консультанта і наставника, координатора-управлінця, експерта тощо, – з іншого боку.

Відмінними ознаками наступного етапу – *етапу вільного оволодіння своєю професією на рівні експлікації своїх творчих здобутків* є збагачення особистістю досвіду власної професії за рахунок особистого творчого внеску до сфери професійної діяльності, винайдення авторських знахідок, постійного особистісного удосконалення в своїй професійній діяльності. На даному етапі можливим є опанування фахівцем наступних позицій: учасника та ініціатора інновацій, творця і новатора, дослідника-експериментатора, а також фахівця,

який сприяє оздоровленню психологічного клімату в колективі, намагається перетворити значуще соціальне та професійне середовище на джерело духовних цінностей та творчих досягнень. Сходження до професіоналізму не є лінійним, планомірним процесом; нерівномірність різних етапів і ступенів у його площині є цілком можливою на різних ступенях професійного зростання фахівця.

Етапи або ступені професіоналізму в науковій літературі нерідко співставляються із зонами розвитку індивіда. Як правило, спочатку вони розташовуються в зоні найближчого розвитку особистості, а потім переходять до зони актуального розвитку. Важливим завданням викладачів є допомогти майбутньому фахівцеві побачити свою зону найближчого професійного розвитку, зрозуміти всі перспективи власне професійного зростання тощо.

Під професійним становленням, зокрема, вчителя, Ю.Г.Татур [14] розуміє етап професійного формування, що охоплює увесь період професійного навчання, а також початок професійної діяльності. У період професійного навчання людина набуває спеціальних знань, вмінь та навичок, у неї розвиваються педагогічні здібності, актуалізуються і розвиваються професійно важливі якості особистості, формується педагогічна спрямованість особистості, її професійна позиція, відбувається становлення суб'єктності у сфері педагогічної діяльності, готовності до її виконання.

У період безпосереднього здійснення педагогічної діяльності, на думку автора, відбувається співвіднесення своїх теоретичних знань і умінь з особливостями практичної діяльності; так, набувається певний досвід виконання педагогічної діяльності; формується індивідуальний стиль втілення та реалізації педагогічної діяльності з урахуванням своїх професійно важливих якостей особистості; відбувається становлення педагогічної спрямованості; формується педагогічна позиція; визначаються перспективи подальшого професійного зростання тощо.

Процес професійного становлення будь-якого фахівця щільно пов'язаний із формуванням професійної готовності до виконання майбутньої

діяльності. Ядром професійного становлення постає позитивне ставлення індивіда до своєї майбутньої професії, досить стійкі мотиви майбутньої діяльності, професійно значущі якості особистості, професійні знання, уміння і навички, а також певний досвід їхнього застосування на практиці.

Таким чином, для професійного становлення особистості важливим є опанування людиною норм, еталонів професії, формування необхідних професійних особистісних якостей, знань і умінь для успішного розв'язання завдань професійної діяльності, формування мотиваційно-ціннісного ставлення до своєї професії, здійснення індивідуалізації власної діяльності, усвідомлення і реалізація зони свого найближчого професійного розвитку, готовність щодо диференційованої оцінки своєї праці, поєднання професійної відкритості, здатності до навчання і самостійних творчих пошуків.

В науковій літературі процес професійного становлення нерідко пов'язують із особливостями конкретної професійної діяльності, яка суттєво впливає на становлення особистості під час оволодіння професією. Професійне становлення особистості залежить від формування цілісної системи професійно важливих якостей, зазначають В.Л.Зливков та С.О.Лукомська [5]. Це – досить складний і динамічний процес утворення функціональних і операційних дій на основі індивідуальних психологічних властивостей індивіда. Тобто, професійно важливі якості фахівця визначають продуктивність його діяльності, а, отже, сприяють успішному професійному становленню.

Незважаючи на деякі розбіжності щодо процесу професійного становлення спеціаліста, в психологічній літературі простежується деяка єдність думок дослідників щодо самого поняття «професійне становлення», під яким розуміється розвиток конкретних професійних властивостей і якостей особистості, а також стосовно того, що цей процес завжди приймає досить активний характер. Професійне становлення фахівця є поетапним і динамічним процесом, який зумовлює позитивні зміни особистісних і професійних якостей, сприяє формуванню позитивного ставлення до майбутньої професії, бажанню оволодіти професійними знаннями, вміннями і навичками.

Отже, професійні досягнення, їх оцінка оточуючими людьми справляють істотний вплив на формування багатьох важливих особистісних особливостей, таких як самооцінка, впевненість у собі, своїх силах та можливостях. До останніх можна віднести і досягнення певного соціального статусу в суспільстві та професійній сфері. Професійна діяльність фасилітує досить серйозні зміни в професійній парадигмі особистості, визначає певну домінуюльну стратегію поведінки індивіда, цілі і програми виконання дій, ставлення до результатів власної професійної діяльності тощо.

Фахівець, для якого більшою мірою прийнятною є модель професійного становлення, характеризується здатністю виходити за межі повсякденної практики, досягнути та проаналізувати результати своєї діяльності в цілому і спрямувати її у потрібний напрямок. Останнє великою мірою дозволяє фахівцеві конструювати як власне сьогодення, так і майбутнє. Усвідомлення людиною своїх потенційних можливостей, перспектив особистісного і професійного зростання спонукає її до постійного експериментування, що розуміється як пошук, творчість, можливість вибору та надання переваг тощо.

Професійне функціонування фахівця в парадигмі другої моделі, як правило, проходить за трьома стадіями: професійна адаптація, професійне становлення, професійна стагнація. Тому, фактично, перша модель адаптивної поведінки людини є передумовою та початковою ланкою її професійного становлення. Професійне становлення фахівця не може відбуватися відокремлено від особистісного розвитку: в основі і того, й іншого покладено принцип саморозвитку, що детермінує здатність особистості перетворювати власну життєдіяльність таким чином, щоб актуальним поставала її найвища форма – творча самореалізація тощо.

Аналіз основних наукових підходів щодо вивчення професійного становлення людини, які існують на сьогодні в психологічній науці (системно-структурного, процесуально-динамічного і діяльнісного), свідчить про те, що вони значно різняться між собою і, в той же час, взаємодоповнюють і взаємозумовлюють один одного. Ці підходи, врешті-решт, можуть бути

об'єднані в парадигмі раціогуманістичної психології Г.О.Балла [1], що дозволяє зрозуміти передумови, механізми, психологічні чинники та особливості, генезис і динаміку професійного розвитку особистості.

Досліджуючи проблему професійного становлення вчителя, О.С.Михайлова [10] зазначає, що зростання, становлення, інтеграція і реалізація особистості в педагогічній діяльності великою мірою залежить від професійно-значущих якостей індивіда, здібностей та здатностей, професійних знань і умінь. Але, на думку вченої, головним є активне якісне перетворення вчителем свого внутрішнього світу, що призводить до принципово нового сприйняття оточуючої дійсності, способу життєдіяльності тощо.

Професіонал, на відміну від фахівця, є суб'єктом професійної діяльності, а не просто носієм певної сукупності знань і умінь. Він здатен до виконання професійної діяльності в цілому, сприймає її з урахуванням різноманітних мінливих ситуацій, здатний до самостійного планування майбутньої професійної діяльності, її зміни, перетрансформуванню і вдосконаленню. При цьому, професіонал здатний не лише до саморозвитку, а й до творчої зміни своєї професійної діяльності.

Так, професійне становлення особистості може відбуватися в кілька етапів. Першим етапом вважається допрофесійна підготовка, основною метою якої є професійне самовизначення особистості, формування ставлення до певної професії, здійснення усвідомленого вибору людиною своєї професійної діяльності. Це – процес формування ставлення особистості до себе як до суб'єкту майбутньої професійної діяльності, що в перспективі допоможе людині адаптуватися до життя в цілому. В психологічній літературі допрофесійна підготовка тлумачиться як підготовка «політехнічного і профорієнтаційного характеру учнів загальноосвітніх шкіл, як базовий компонент їх подальшого професійного навчання». Допрофесійна підготовка є необхідним складовим елементом системи безперервної освіти, в процесі актуалізації якого молоде покоління, долучаючись до соціального досвіду старших поколінь, опановує культурними цінностями, знайомиться з

традиціями, звичаями, нормами соціальної поведінки, що допомагають особистості повною мірою інтегруватися до простору сучасного суспільства.

Таким чином, в психологічній літературі допрофесійна підготовка характеризується як деяка сукупність виховних і навчальних впливів, що здійснюються в спеціально організованому освітньому просторі. Саме за допомогою таких впливів забезпечується самостійність майбутнього фахівця, усвідомлення ним свого професійного вибору, опанування кожним членом суспільства значущої для себе професійної діяльності, що відповідає нагальним потребам країни, оволодіння учнями системою наукових знань, пізнавальних умінь і навичок, формування на цій основі професійного світогляду, розвиток ціннісно-сміслової сфери особистості, розвиток творчих здібностей та властивостей тощо.

Наступним етапом професійного становлення майбутнього фахівця вважається опанування професійною освітою – підготовка в навчальних закладах фахівців вищої та середньої спеціальної кваліфікації. Професійна освіта розуміється як набуттям майбутнім фахівцем знаннями, практичними вміннями і навичками, необхідними для виконання діяльності в певній професійній сфері.

На етапі навчання в професійному навчальному закладі відбувається актуалізація, формування і розвиток особистісних якостей індивіда, опанування ним необхідним мінімумом знань, оволодіння основами загальної і професійної культури, розвиток мотиваційно-ціннісної сфери особистості, становлення професійної позиції, адекватних способів поведінки та засобів реалізації професійної діяльності. Так, під час навчання закладаються основи професійної компетентності, до якої входять професійні знання, вміння і навички, а також способи, прийоми, засоби та методи їх реалізації в діяльності та спілкуванні, що, в свою чергу, сприяє розвиткові та саморозвиткові особистості. Професійна компетентність постає так званим гармонійним поєднанням елементів діяльнісної і комунікативної (культура спілкування, навички соціальної

поведінки) особистісних підструктур. Так, у людини формується професійна готовність до виконання певної професійної діяльності.

Становлення професійної культури є важливою складовою формування цілісної особистості; цей процес нерідко є діалектично суперечливим процесом, спрямованим на професійне самовизначення, становлення індивіда як суб'єкта професійної діяльності, вибудовування та моделювання своєї професійної кар'єри, прогнозування професійного розвитку тощо.

У досить вузькому сенсі слова професійне становлення постає спеціально організованим і ззовні контрольованим процесом залучення студента до професійної діяльності, формування самого себе як суб'єкта цієї діяльності тощо. Отже, професійне становлення є процесом, спрямованим на розв'язання наступних завдань: розширення і уточнення в ході професійного навчання уявлень про майбутню професію, сферу власної професійної діяльності, її аксіологічні аспекти, проектування студентом професійного зростання з урахуванням знань щодо своїх індивідуальних особливостей, вимог обраної професії, гармонізація власного ставлення до професії, сфери майбутньої професійної діяльності і самого процесу професіоналізації тощо. Розв'язання цих завдань створює позитивні передумови для подальшого становлення особистості як справжнього професіонала. Як суб'єкт професійної освіти, особистість може цілеспрямовано опановувати професійно-значущими знаннями, вміннями і навичками, технологіями здійснення діяльності, цінностями в професійній сфері, забезпечувати тим самим власне індивідуальне зростання в професійному просторі.

Таким чином, професійне становлення є процесом, спрямованим на розвиток і формування особистості майбутнього фахівця як суб'єкта професійної освіти та діяльності. У вітчизняній науці суб'єктні якості фахівця переважно зумовлюються його суб'єктною позицією, яку слід визначити як своєрідну інтеграцію домінуючих суверенних якостей професіонала, що є визначальними в будь-якому істотному для нього професійному питанні або проблемі (В.О.Семиченко, В.С.Заслуженюк [13]). Суб'єктна позиція фахівця є

базовим, домінувальним компонентом в професійній моделі становлення особистості, фундаментальною характеристикою його поведінки в професії. Суб'єктність передбачає, перш за все, сформованість світоглядних настановлень, моральних та ціннісних якостей особистості, що визначають не лише суто професійну, а й світоглядну спрямованість фахівця.

Суб'єктність як особистісне новоутворення професіонала розуміється як досить стійка система домінувальних ціннісно-сміслових стосунків фахівця із соціокультурним оточенням, важливих для самого себе (з точки зору особистісного розвитку) і своєї професійної діяльності. Дана позиція визначає подальшу професійну активність фахівця, активний характер його професійно-особистісного саморозвитку, самовдосконалення та професійного зростання. У структурі суб'єктної позиції професіонала, як правило, виділяються три рівні відносин: емоційно-смісловий, діяльнісно-ціннісний і поведінково-нормативний (А.В.Захарова [4]). Ці відносини формуються суто в процесі взаємодії студента (майбутнього фахівця) і викладача.

Внутрішнім змістом процесу формування фахівця-професіонала, свого роду механізмом його становлення є специфічна самоорганізація ним свого особистісного, ціннісно-сміслового простору, в якому він постає як суб'єкт свого професійного становлення і розвитку. Так, відбувається опанування і прийняття фахівцем як особистісно значущих змісту і технологій сучасної освіти, актуалізується індивідуально-творчий професійний стиль поведінки, авторська система існування у складній професійній парадигмі.

На наш погляд, професійне становлення можна уявити як освітній процес, спрямований на розвиток особистості майбутнього фахівця як суб'єкта професійної освіти і професійної діяльності. У змістово-цільовому аспекті цей процес передбачає, з одного боку, розкриття перед студентом цінностей, орієнтирів, змісту, специфіки професійної діяльності, а, з іншого – визначення особистісних смислів цієї діяльності, які великою мірою сприяють її опануванню. Тобто, в процесі професійного становлення відбувається співвіднесення соціокультурного змісту власне діяльності і контексту

особистісного самовизначення. В подальшій професійній діяльності у справжнього професіонала відбувається гармонізація та подолання іманентного розриву цих контекстів.

Ми будемо розглядати професійне становлення особистості з позицій раціогуманістичного підходу Г.О.Балла [1] як процес формування особистісно-професійної позиції індивіда з урахуванням всього різноманіття суб'єктивних і об'єктивних чинників, що передбачає якісну реалізацію стратегій управління особистісними ресурсами, потенціалами, творчими можливостями, актуалізованими в професійно значущому для людини просторі. Отже, мета професійної діяльності педагога – управління процесом формування особистісно-професійної позиції, яка розуміється нами як система домінуючих ціннісно-сміслових відносин фахівця із соціокультурним оточенням, самим собою і своєю діяльністю тощо.

Таким чином, аналіз психолого-педагогічної літератури дозволив нам у нашому дослідженні визначити деякі концептуальні позиції процесу професійного становлення особистості, сутність яких зводиться до наступного.

По-перше, процес становлення професіонала тісно пов'язаний із його розвитком як особистості. Особистий простір набагато ширший за професійний, проте, суттєво впливає на останній. Отже, професійне становлення великою мірою визначається особистісними якостями, властивостями та характеристиками, професійною культурою особистості, її ціннісно-смісловими настановленнями, прагненнями та професійною спрямованістю тощо.

По-друге, процес професійного становлення відбувається не ізольовано, але завжди під фасилітативним впливом макросфери (соціально-економічних умов, під впливом політики, ідеології, моралі, суспільних взаємостосунків) і мікросфери (конкретного колективу), ефективність якого великою мірою підвищується за умов активності самої особистості.

По-третє, найбільшою мірою професійне становлення фасилітують такі особистісні риси, як професійна культура, дотримання професійної етики,

соціальна відповідальність, внутрішній локус контролю, смислотворчість (здатність знаходити нові позитивні смисли в своєму житті і професійній діяльності), внутрішня діалогічність особистості, адекватна самооцінка і готовність здійснювати диференційовану оцінку набутого рівню свого професіоналізму. Також процес професійного становлення великою мірою визначається професійною готовністю до здійснення фахової діяльності, професійною компетентністю особистості тощо.

По-четверте, становлення професіонала є процесом виникнення у психіці людини особистісних новоутворень, її збагачення новими знаннями, життєвим і соціальним досвідом. Тобто, професійне становлення особистості тісно пов'язане з процесом психологічного розвитку індивіда.

По-п'яте, професійне становлення особистості є динамічним процесом, який багато в чому залежить від зовнішніх умов існування соціуму: змінюється зміст професії, вимоги суспільства щодо неї, – змінюється й вага даної професії щодо інших професій. Так, актуальність та затребуваність даної професії в соціумі великою мірою позначатимуть і ставлення людини щодо неї, сприймання її як особистісно значущої. Останнє також визначатиме особливості професійного становлення фахівця в даній професійній сфері.

Наступною, на нашу думку – найважливішою характеристикою перекладацької діяльності – є її механізми.

Так, одним із найважливіших механізмів перекладацької діяльності є *експлікація внутрішньої та зовнішньої сторін цієї діяльності*. В основу внутрішньої сторони перекладацької діяльності покладено ті психічні процеси, за допомогою яких вона реалізується. Це, передусім, – потреби і емоції, мислення і пам'ять, сприйняття і увага. Їх поєднання забезпечує функціонування того психологічного механізму, за допомогою якого реалізується будь-яка діяльність взагалі, і перекладацька діяльність зокрема.

Наприклад, внутрішньою стороною аудіювання є смислове сприйняття. Внутрішньою стороною говоріння є процес смисловираження (або утворення мовлення, реалізація спілкування тощо). Зокрема, О.О.Леонт'єв [7] описує

чотири основних етапи, за якими здійснюється говоріння: мотивація виникнення задуму, реалізація, зіставлення задуму та результатів його реалізації. При цьому аудіювання характеризується ідентичною структурою своєї внутрішньої і зовнішньої сторін, лише порядок проходження і найменування фаз (етапів) у нього є дещо іншими, ніж у говоріння. Таким чином, механізм поєднання внутрішньої та зовнішньої сторін перекладацької діяльності виявляється: а) в її трифазній структурі; б) в обов'язковому включенні до цього процесу механізмів породження смислів; в) у визначальній ролі мотивації здійснення діяльності.

Аналіз всіх розглянутих характеристик та механізмів здійснення перекладацької діяльності дозволяє також окреслити різницю між процесами говоріння та аудіювання як видами мовленнєвої діяльності на заняттях із іноземної мови та перекладацькою діяльністю як видом діяльності. Отже, відмінність між даними поняттями полягає, передусім, у мотиваційно-потребнісній сфері особистості. Наприклад, якщо ми навчаємо говорінню і аудіювання іноземною мовою як мовленнєвим процесам, то це постає можливим навіть за умов низького рівню розвитку потреб та мотивів діяльності студентів. У цьому випадку ми навчаємо майбутніх фахівців мовленнєвій іншомовній поведінці тільки як процесам, що забезпечують цю поведінку знаннями, навичками, вміннями тощо.

Визначення перекладацької діяльності як виду діяльності, а не тільки як процесу, означає, що ми можемо розглядати і зовнішню (моторну), і внутрішню сторони цієї діяльності, тобто, сам по собі процес смислопородження, який і визначає програмування, планування і контроль даної діяльності. Отже, виокремлення процесів аудіювання, говоріння як видів мовленнєвої діяльності, що, в свою чергу, входять до структури перекладацької діяльності, допомагає не лише більш глибоко вивчити природу цих мовленнєвих явищ, а й актуалізуватиме характеристики, досліджуючи які можна виявити ті психологічні явища, які прийнято вважати механізмами оптимізації перекладацької діяльності.

Характер перекладацької діяльності багато в чому зумовлений взаємовідношенням опосередкованого мовою образу світу фахівця і мовленнєвою діяльністю, в якому центральну позицію займає людина.

Наступним психологічним механізмом здійснення перекладацької діяльності є *механізм орієнтування, вибору та презентації перекладацького рішення*. Зокрема, К.Лівінгстоун [8] був одним із перших, хто звернувся до центрального питання перекладознавства: «Яким чином перекладач здійснює вилучення смислу повідомлення?» Особливу увагу в працях науковця було приділено підсвідомому смисловою висновку, який у перекладеному тексті створює суб'єктивну надмірність смислу повідомлення за рахунок взаємодії семантичної структури повідомлення, його фонових знань, а також знань, які відносяться до ситуативного контексту текстового матеріалу.

Розглядаючи проблему психологічних механізмів перекладацької діяльності, інший вчений – Б.В.Беляєв [2] – наголошує на домінувальному значенні інтерпретації у перекладацькій діяльності. Вчений стверджує про так званий *«субститутивно-трансформаційний механізм перекладацької діяльності»*, відповідно до якого переклад розглядається не як перетворення (трансформація) вихідного тексту, а як породження мовлення, в основі якого покладено механізм інтерпретативної компетентності.

На особливу увагу заслуговує герменевтична модель перекладу Р.П.Зорівчак [6], в змісті якої закладені лише їй характерні психологічні механізми (зокрема, *механізм «цілісного перетворення»*, *«перекладу на рівні опису ситуації»* або *«здійснення цілісної комунікації»*). Дана модель наголошує на:

1. Включенні до психологічних механізмів здійснення перекладацької діяльності проблеми розуміння. Це означає, що у процесі перекладу фаза розуміння заслуговує зовсім не меншій увазі, ніж, наприклад, фаза породження мовлення. При цьому на перший план висувається усвідомлення варіативності розуміння, що тягне за собою проблему вибору різноманітних стратегій у прийнятті перекладацьких рішень.

2. Стосовно подальшого розвитку проблеми мови і знань в перекладі, взаємовідношення знань мовних і не мовленнєвих (фонових), ми вважаємо, що мовні значення не вичерпують усіх знань, які існують в суспільній та індивідуальній свідомостях, хоча і вносять окремі доповнення. Останні засновані на диференціації компонентів свідомості фахівця на мовних (значення мовних одиниць) і когнітивних (сміслових), що також включають інформацію, не позначену мовними одиницями. Наприклад, перекладаючи речення з роману Дж.Д.Селінджера «Над прірвою у житті» «...*on top of that stupid hill*» [18, с. 2], О.Логвиненко використовує функціональний аналог сленгу – «*а надто на вершечку отої триклятущої гірки*» [12, с. 3]. Дана пресуппозиція характеризує не лексичне значення окремого слова, а когнітивну свідомість перекладача, адже вона представлена у вигляді узагальненого образу певної норми поведінки. Подібна інформація фіксується в образах предметів, дій, емоційних станах, поведінці, які групуються в свідомості у вигляді пропозицій – цільних синкретичних структур. Останні мають яскраво виражену національну специфіку, отже, для того, щоб спілкування відбулося, розуміння між комунікантами було досягнуто, пропозиції в процесі перекладу мають бути вербалізованими адекватними способами, які їй належить відшукати перекладачеві.

3. Способи здійснення перекладацької діяльності, які підпорядковані закону гомоморфізму рецептивного сенсу, кроскультурних вкраплень, тобто, наділені змістом, який автор вкладає в об'єктивно задане мовне значення текстового матеріалу, виходячи із власне прагматичної інтенції. Слід наголосити на цілому ряді актуальних питань загальнотеоретичного плану, пропонуються шляхи їх розв'язання, які, як свідчить час, виявилися вельми невдалими, проте були поштовхом для подальшої розробки та деталізації. Роботи вченого фасилітували дослідження національно-культурної специфіки перекладацької діяльності, закономірностей перекладу, що сформувало достатню базу для започаткування етнопсихолінгвістичних досліджень 90-х

років, пов'язаних, зокрема, з етнокультурної специфікою мовної свідомості фахівця.

Разом з тим, деякі питання до сих пір не отримали однозначного тлумачення, насамперед, в силу невпорядкованості уявлень щодо понять, які вони позначають. Так, не зовсім зрозумілим залишився статус «дифузійного шару свідомості», який формується на межі фонових і власне мовних знань. Не до кінця виваженим є зміст механізму формування домінанти інтенційного сенсу, який був спрямований лише на обмеження «рецептивного свавілля» перекладача.

Процес сприймання та розуміння твору, написаного нерідною мовою, також здійснюється на основі концептуальної системи значень, але у даному випадку – реципієнта, читача чи перекладача. На основі цієї системи відбувається побудова певної релевантної структури смислів із використанням мовних знаків, які постають засобом символічної репрезентації контексту, конвенційної орієнтації в концептуальній системі фреймів, скриптів, що вміщують змістову інформацію.

Таким чином, теоретичні положення психолінгвістики, пов'язані зі знаходженням домінувального змісту із співставленням із природою інтерпретаційних процесів не тільки підтверджують загальноприйнятту думку щодо текстів як так званих «смилопороджувальних» фреймів, щодо позитивної ролі, норм повних чи неповних збігів смислів в процесі комунікації, які сприяють утворенню зовсім нового сенсу, але й пропонують концепцію, за якою нарративна компетентність перекладача є базовим механізмом здійснення успішної професійної діяльності.

В парадигмі психолінгвістичного напрямку процеси смислосприйняття і подальшого смислопородження відбуваються з урахуванням етнопсихолінгвістичного типу учасників перекладацького процесу. Йдеться про інтелектуально-емоційний тип особистості зі специфічною структурою мовленнєвої та немовленнєвої комунікативної поведінки, яка визначається культурними особливостями, ментальністю того суспільства, до якого даний

фахівець належить. Перекладацька проекція тексту, яка актуалізуються в перекладі, може вказувати на відсутність, часткову і неповну наявність у концептуальній системі світу перекладача знань, пов'язаних із об'єктивною реальністю, опануванням фахівцем як власною культурою в цілому, так і культурою мовлення зокрема.

Наприклад, перекладаючи роман Дж.Д.Селінджера «Над прірвою у житті», О.Логвиненко вибудовує свої, суто авторські фрейми перекладу лексичних одиниць. «*Corny-looking or something*» [18, с. 6] фахівець перекладає як «недорого вдягнена» [12, с. 8]. Адже пряме значення «*corny*» – це «хлібний», «зерновий». Сленг «*corny*» означає «малоосвічений», «сентиментальний», «плоско жартувати», «тупий». В американській розмовній мові «*corny*» перекладається як «слащавий», «несмачний» [16]. О.Логвиненко переклав даний вираз як розмовний, і до цього фахівця спонукало сполучення «*or something*». Отже, проекція, вибудована перекладачем у процесі сприйняття тексту, значно спотворена. Слід зазначити, що дана невідповідність тексту оригіналу та його перекладу не призводить до кардинальних смислових змін фахівця, який транслює перекладений текст, хоча уважний читач може перекласти дещо по-іншому «*corny-looking or something*», наприклад, як «неохайно вдягнений» (що, на нашу думку, стосовно перекладу даного твору підійшло би більше).

Проте, слід звернути увагу і дещо на іншому аспекті. Переклад нерідко дозволяє побачити більше – він допомагає з певною впевненістю реконструювати процес векторизації оригінального тексту та його перекладу, що експлікується у свідомості перекладача, в черговий раз демонструючи адресанту його залежність від здатності опанувати не лише змістом, а й смислом ретрансльованого перекладачем тексту.

Аналізуючи наведений приклад, слід наголосити, що в основу перекладацької проекції покладено принцип поєднання двох фреймів, які перехрещуються, представляючи різні типи інформації. Однак, кожен із фреймів містить і певну важливу додаткову інформацію, типову лише для

нього: у фреймі 1 вказано на якість суб'єкта, наголошено на його індивідуальній характеристиці. У фреймі 2 актуалізується додаткова ознака даного індивіду. Обраний фахівцем варіант перекладу наголошує на фреймі 2 («or something»), а атрибути, представлені в тексті, співставні з фреймом 1. Це дає підставу припустити, що в безпосередньому досвіді перекладача в його концептуальній системі фрагмент дійсності, на який саме здійснюється «вихід» у процесі перекладу, представлений досить дифузійно, нечітко та розмито.

Ще більшою мірою експліцитно індивідуальний психотип перекладача зображується у випадках, коли йдеться про переклад художніх творів. Адже тоді рефлексія, що супроводжує глибоке смислородження, передусім, стосуватиметься особистісно та професійно значущого досвіду перекладача. Інтелектуально-емоційні особливості фахівця зумовлюють процес відрефлексування діяльності, актуалізуючи мовленнєву форму висловлювань із постійною зміною смислового простору твору – в результаті цього смисли набуваються, збагачуються, з'являються нові в результаті опанування фахівцями різними змістами. Ці процеси також є експліцитними у назвах літературних творів – перекладачі з різними психотипами, з урахуванням різних концептуальних систем світу, різних соціально-історичних та темпоральних умов тощо по-різному перекладають навіть назви літературних творів (наприклад, роман Курта Воннегута «Slaughterhouse-Five or The Children's Crusade: A Duty-Dance with Death» [19] перекладається «Бойня номер п'ять, або Хрестовий похід дітей» (в перекладі П.Соколовського) [3]).

Отже, в тексті, написаному іноземною мовою, в якому «семантичні характеристики» структуруються специфічним чином, читацька проекція тексту може бути спотвореною порівняно з авторською через експлікацію певних текстових одиниць, які усвідомлюються недостатньою мірою адекватно, неповно, дифузійно. Йдеться про так звані лакуни – сигнали просторів неповного усвідомлення в тексті. Останній термін природним чином повертає нас до розуміння культуроспецифічного змісту та спроби визначити природу цього терміну, характер його презентації. Лакуни розуміються як сигнали не

тільки відображення специфічних реалій, а й специфічних процесів і станів, що суперечать особистісно значущому досвідові носія тієї чи іншої мови (культури). Лакуна може бути достатньою мірою імпліцитною, залишитися непоміченою або інтерпретуватися не так, щоб це було б типовим для носія певної культури. Названі характеристики лакун в тлумаченні психолінгвістів відносять їх не тільки і не стільки до сфери експлікації мовленнєвих форм, скільки до простору культури, свідомості та менталітету перекладача.

Так, можемо зробити висновок про те, що в основу психолінгвістичних моделей перекладацької діяльності було покладено психологічні механізми здійснення цієї діяльності. Такі механізми спрямовані, передусім, на обґрунтування принципів здійснення успішної перекладацької діяльності. Останнє дозволяє досить схематично уявити сутність психолінгвістичних моделей перекладацької діяльності у їх щільній взаємозумовленості, з урахуванням взаємодоповнюючих системних властивостей тексту і перекладача, який сприймає і породжує цей текст в межах своєї власної концептуальної системи світу, сформованих ментальних характеристик фахівця.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балл Г.А. Системная трактовка культуры и личности в контексте концепции рациогуманизма / Георгий Алексеевич Балл // Наука і освіта. – № 9/СХХVI. – 2014. – С. 26–31.
2. Беляев Б.В. Психологический анализ процесса языкового перевода / Б.В. Беляев // Иностран. яз. в высш. шк. – № 2, 1963. – С. 160–173.
3. Воннегут К. Бойня номер п'ять, або Хрестовий похід дітей / К. Воннегут / пер. з англ. П. Соколовського. – К. : «Художня літ-ра», 2007. – 120 с.
4. Захарова А.В. Становлення особистості й професійної спрямованості учнів-випускників / А.В. Захарова // Шкільний світ. Психолог. – № 3, 2005. – С. 11–18.

5. Зливков В.Л., Лукомська С.О. Становлення поняття «професійна ідентичність» у вітчизняній і зарубіжній психології / В.Л. Зливков, С.О. Лукомська // Горизонти освіти. – № 3, 2013. – С. 143–148.

6. Зорівчак Р.П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія : на матеріалі перекладів творів української літератури англійською мовою / Р.П. Зорівчак. – Львів : Вища школа, видавництво при Львівському університеті, 1983. – 172 с.

7. Леонтьев А.А. Восприятие текста как психологический процесс / Алексей Алексеевич Леонтьев // Психолингвистическая и лингвистическая природа текста и особенности его восприятия. – Киев : КГУ, 1979. – С. 18–19.

8. Ливингстоун К. Ролевые игры в обучении иностранным языкам : методический материал / предисл. на рус. яз. и прил. Н.И. Гез / К. Ливингстоун. – М. : Высш. шк., 1988. – 127 с. (Пер. изд. : Role Play in Language Learning / Carol Livingstone).

9. Маркова А.К. Психология профессионализма / А.К. Маркова. – М., 1996. – 192 с.

10. Михайлова Е.С. Коммуникативный и рефлексивный компоненты и их соотношение в структуре педагогических способностей : дис. канд. психол. наук : 19.00.01 / Е.С. Михайлова. – Л. : Слово, 1990. – 238 с.

11. Найдёнова Л.А., Найдёнов М.И. О рефлексивном аспекте индивидуального и совместного решения творческих задач / Л.А. Найдёнова, М.И. Найдёнов // Человек – творчество – компьютер : тезисы доклада к VIII международному конгрессу по логике, философии и методологии науки. – Ч. 1. – М., 1987. – С. 175–179.

12. Селінджер Дж.Д. Над прірковою у житі / Дж.Д. Селінджер / в укр. перекладі Олекси Логвиненка. – К. : Молодь, 1984. – 272 с.

13. Семиченко В.А., Заслуженюк В.С. Психологічна структура педагогічної діяльності / В.А. Семиченко, В.С. Заслуженюк. – К. : ВПЦ «Київ. ун-т.», 2000. – 217 с.

14. Татур Ю.Г. Компетентностный подход в описании результатов и проектировании стандартов высшего профессионального образования / Ю.Г. Татур // Материалы ко второму заседанию методологического семинара. Авторская версия. – М. : Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 17 с.
15. Adler A., Lindzey G., Hall C. Individual Psychology / A. Adler, G. Lindzey, C. Hall // Theories of Personality. – N.-Y : Wiley, 1957. – pp. 114–156.
16. English vocabulary. Electronic resource. Access mode : <http://www.multitran.ru>.
17. Rogers C.R. The necessary and sufficient conditions of psychotherapeutic personality change / C.R. Rogers. – N.-Y. : Consult. Psyched, 1957. – 103 p.
18. Salinger J.D. The Catcher in the Rye / J.D. Salinger. – OCR & Spellcheck : Aerius, 2003. – 91 p.
19. Vonnegut K. Slaughterhouse-Five or The Children's Crusade: A Duty-Dance with Death / K.Vonnegut. – N.-Y : Novels, 2006. – 78 p.

О. М.Ковальчук
(м.Луцьк)

ПРИНЦИПИ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття присвячена визначенню та обґрунтуванню принципів підготовки здобувачів вищої освіти до інноваційної професійної діяльності. Охарактеризовано сутність інноваційної професійної діяльності. Зазначено специфічні особливості згаданих принципів та їх тісний зв'язок із загальнодидактичними принципами та принципами реформування освіти. Доведено, що лише за умови їх дотримання можна досягти позитивних результатів у підготовці здобувачів вищої освіти до інноваційної діяльності.

Ключові слова: принципи, інноваційна діяльність, принципи підготовки здобувачів вищої освіти до інноваційної професійної діяльності.